

Gemeente Velsen zet plannen na MER door

STRANDVLAKTE IJMUIDEN WORDT REKREATIETERREIN

Charles van Schaik

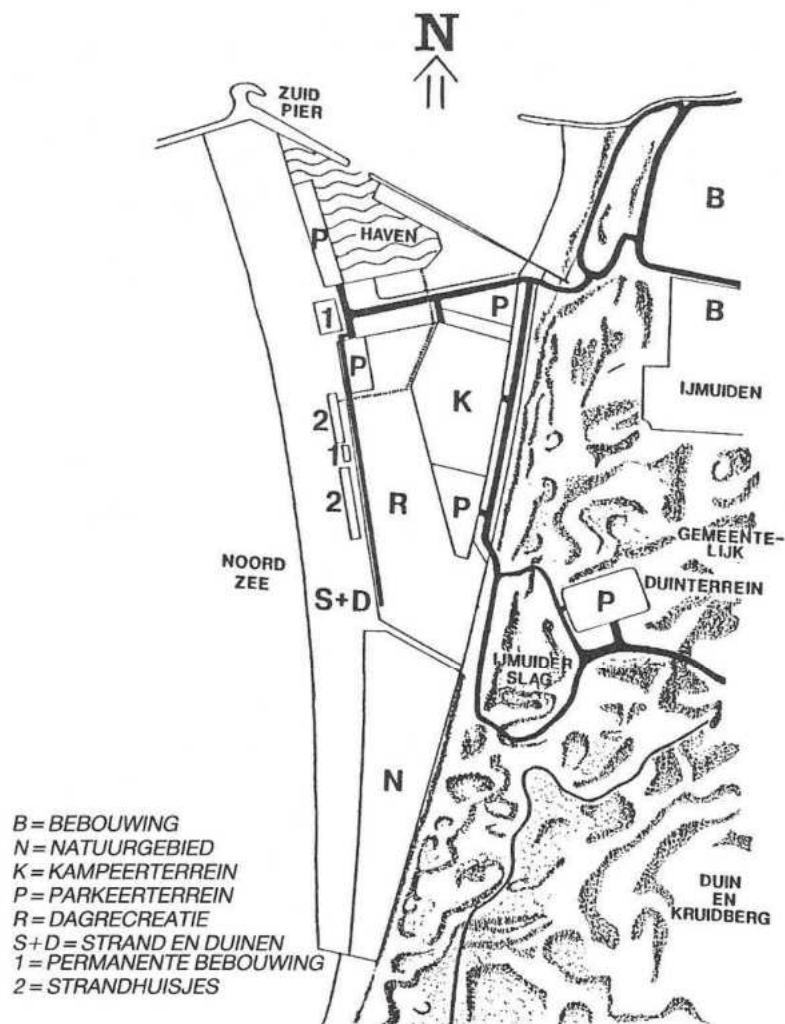
De gemeente Velsen is reeds geruime tijd bezig een plan uit te werken voor een grootschalige recreatie-ontwikkeling op de strandvlakte bij de pier van IJmuiden (zie DUIN 1985-3, 1986-1, 1986-4 en 1987 1/2). Eind vorig jaar is een milieu-effektrapport (MER) gereed gekomen, dat in opdracht van de gemeente is vervaardigd. Burgemeester en Wethouders van Velsen hebben het oorspronkelijke recreatieplan aan de hand van het MER gewijzigd. Dit resulteerde in een ontwerp-bestemmingsplan, dat onlangs ter visie is gelegd. De Stichting Duinbehoud is fel gekant tegen aanleg van de recreatieve voorzieningen op de strandvlakte omdat de aanleg de op gang zijnde zeer interessante natuurlijke ontwikkeling onmogelijk zal maken. Ook zal het plan verstoring in het aanliggende duingebied veroorzaken.

achtige natuurlijke ontwikkeling. Bij voortzetting van het duinvormingsproces zal een duinenrij ontstaan, waarachter zich op den duur een primaire vallei vormt. Hierin zal zich de zo beroemde pioniervegetatie als beginstadium van een zeer bijzondere successiereeks gaan ontwikkelen. Zo vormt zich een nieuw duingebied aan het bestaande. De vorming van primaire duinen zal blijven doorgaan, omdat de strandvlakte nog verder aangroeit. Ook in het huidige duingebied is een zeer

In de jaren zestig is de pier van IJmuiden aanzienlijk verlengd. In de luwte van de pier werd zand afgezet tegen het strand. Zo ontstond een grote strandvlakte. Deze wordt gebruikt door dagrecreanten, fietsers, strandzeilers en motorcrossers. Ondanks dit recreatief gebruik is er een fraaie natuurlijke ontwikkeling aan de gang. Langs de pier en aan de duinvoet zijn primaire duinen ontstaan. Nergens anders langs de vastelandskust is dit proces van duinvorming meer aanwezig. Overall is de zeereep meer vastgelegd ten behoeve van de kustverdediging. Het duinvormingsproces is echter een essentiële schakel in het ontstaan en het voortbestaan van de duinen.

Natuurontwikkeling

Door de grote dynamiek herbergt de duinvormende zone een specifieke flora en fauna. Reeds op de zeer jonge duintjes bij IJmuiden zijn de Blauwe Zeedistel, Deens Lepelblad en Zeewolfsmelk te vinden. Op de brede strandvlakte kunnen vogels fourageren en rusten. Hier maken veel soorten dan ook dankbaar gebruik van. Kustvogels (Kleine Plevier, Drieteenstrandloper), landvogels (Kuifleeuwerik, Oeverpieper) en zeevogels (Kleine Jager, Grote Jager en Noordse Stormvogel) zijn vaak op de strandvlakte aan te treffen. Als het recreatief gebruik van de strandvlakte aan banden wordt gelegd, kunnen er zelfs bedreigde vogels als Dwergster, Bontbekplevier en Strandplevier tot broeden komen. Er liggen mogelijkheden voor een fabel-

Voorstel voor inrichting van de strandvlakte bij IJmuiden en de IJmuiderslag, afkomstig uit het ontwerp bestemmingsplan (tekening: M. Balkestein).

gunstige ontwikkeling te verwachten. De grondwaterstand zal sterk stijgen (tot 1,5 à 2 meter!). Dit komt enerzijds door aangroei van het duingebied, waardoor de zoetwaterbel groter wordt en hoger komt te liggen, anderzijds door beperking van de grondwaterwinning in de Kennemerduinen. Door deze oorzaken ontstaat een aanzienlijke uitbreiding op van het areaal aan vochtige valleien.

Aantasting

Het gemeentelijke plan voor de inrichting van de strandvlakte bevat van noord naar zuid een jachthaven met voorzieningen, een appartementencomplex, een kampeerterrein, een autoweg, een binnenmeer en een gebied waar natuurontwikkeling mogelijk is. Aan de zeezijde ligt een duinregel (zie figuur).

Realisering van dit plan zal van de bestaande primaire duinen vrijwel niets heel laten. Ook de rust in het gebied zal dan zijn verdwenen.

De hiervoor geschetste natuurlijke ontwikkeling zal volledig de das worden omgedaan. Slechts een gedeelte van de strandvlakte, een kleine en zeer smalle strook langs het aangrenzende Duin en Kruidberg, zal overblijven als natuurgebied. De gevolgen blijven echter niet beperkt tot de strandvlakte. Naar verwachting zal de recreatie-ontwikkeling zowel in het gemeentelijk duinterrein als in Duin en Kruidberg en de Kennemerduinen op zeer onaangename wijze merkbaar worden. Een deel van recreanten, die op de strandvlakte verblijven, zal het duingebied intrekken en daar de recreatiedruk verhogen, ook in het voor- en naseizoen. In het MER zijn de gevolgen hiervan op het duingebied sterk onder-

schat. Men gaat ervan uit dat de verblijfsrecreant slechts ééns in de twee weken de duinen bezoekt. De samensteller van het MER veronderstelt bovendien dat de dagrecreanten bij het binnenmeer niet het duingebied in zullen gaan. De ervaring leert echter dat dit wel degelijk het geval zal zijn, vooral als het minder mooi weer is. Kortom: extra rekreatiedruk.

Het duingebied zal een nog ingrijpendere aantasting ondergaan door aanleg van het binnenmeer. De beschreven stijging van de grondwaterstand tijdens de duinvorming op de strandvlakte zal vrijwel geheel teniet worden gedaan. Bijzonder triest is ook dat de stijging van de grondwaterstand door de beperking van de waterwinning deels wordt belemmerd. Uit het oogpunt van natuurbehoud is dit volstrekt onaanvaardbaar. De ene overheid neemt terug wat de andere met zoveel moeite heeft bereikt. Het gaat zelfs in tegen een voorwaarde die in het bestemmingsplan(!) is opgenomen: deze luidt dat de voorzieningen geen invloed mogen hebben op het duingebied nu en in de toekomst. Het doet ook ernstig afbreuk aan de plannen voor een groot Nationaal Park tussen IJmuiden en Zandvoort.

Behoeftes

Een zeer zwak punt van het recreatieplan is het ontbreken van een aantoonbare behoefte aan de geplande voorzieningen. De vraag naar kamperen is zowel landelijk als regionaal gestabiliseerd en zelfs geleidelijk gedaald. De voormalige Kampeerraad vreest zelfs dat kampeerterreinen moeten worden gesaneerd. Ook de provincie Noord-Holland konstateert deze trend maar toch wil het Provin-

ciaal Bestuur het kamperen gaan stimuleren. Hier is op zich weinig tegen, maar het moet niet gebeuren in een gebied met hoge actuele en/of potentiële natuurwaarden!

De behoefte aan een binnenmeer is nooit gepeild terwijl bovendien bij de gekozen lokatie grote twijfels rijzen:

- de toegangsweg leidt door een rommelig en verwaarloosd industrieterrein;
- het uitzicht vanaf de strandvlakte is al evenmin florissant (Hoogovens!);
- er bestaat bovendien grote concurrentie met Zandvoort, waar een groot bungalowpark zal verrijzen.

Het is daarom zeer de vraag of dit binnenmeer ooit een succes zal worden.

Slechts voor de jachthaven is een regionale behoefte gemeten van 150 ligplaatsen. De onzekerheden in deze voorspelling zijn echter bijzonder groot. Desondanks is de haven is toch gepland voor maar liefst 900 boten, voldoende om de landelijke behoefte voor de gehele kust te dekken.

Aftakeling duinen

Tot zover kan weinig bemoedigends voor het natuur- en landschapsbehoud worden gezegd. Maar er is meer. In het verleden is in deze regio al erg veel duinterrein verloren gegaan. Afgelopen eeuw groeide IJmuiden uit van een vissersdorp tot een flinke woonplaats met zeehaven. Grote delen van het binnenduin zijn afgegraven ten behoeve van de landbouw. Het Noordzeekanaal is dwars door het duingebied aangelegd. De na-oorlogse industriële ontwikkeling leidde tot plaatsing van de Hoogovens boven op het zeer bijzondere valleiencomplex 'De Breesaap'. In de euforie van de jaren zestig legde de gemeente vervolgens in een nog gaaf duinterrein een nieuwe strandslag aan (de IJmuiderslag).

Het duingebied dat overbleef werd bepaald niet met rust gelaten. Het viel ten prooi aan een groeiend aantal recreanten, aan verdroging door drinkwaterwinning, polderpeilverlaging en onttrekking vanuit het Noordzeekanaal, aan kampings en andere voorzieningen en aan een toenemende luchtverontreiniging.

Compensatie

Nu krijgen we vrijwel voor niets een zich 'spontaan' vormend duingebied terug. De Stichting Duinbehoud bepleit daarom een zo volledig mogelijke natuurlijke ontwikkeling van de strandvlakte. Daarbinnen moet ruime aandacht zijn voor natuurgerichte recreatie. Veel mensen zullen zich aangetrokken voelen tot de dynamiek van het landschap, de variatie in ruimte en tijd en de rust in het gebied. Door een gerichte ontsluiting zal men de mensen hier ook van kunnen laten genieten. Het belang van het gebied voor het observeren van vogels zal aanzienlijk toenemen. In het kader van het Nationaal Park tussen IJmuiden en Zandvoort zou een bescheiden bezoekerscentrum of

Primaire duinen op de strandvlakte bij IJmuiden met op de achtergrond de Hoogovens (foto: T. Verstrael).

Eerste recreatieve ontwikkeling op het strand bij de IJmuiderlag (foto: T. Verstrael).

tentoonstellingsruimte kunnen worden ingericht, die vooral deze aspecten belicht.

Milieu-effektrapport De bedoeling van een milieu-effektrapport is de gevolgen van een bepaalde activiteit voor het milieu aan te geven en alternatieven uit te werken die het milieu minder aantasten. Met deze kennis kan men het oorspronkelijke plan wijzigen. Wat is nu de invloed van het MER geweest op het recreatieplan voor de strandvlakte?

In het MER zijn naast het voornemen twee varianten uitgewerkt: een concentratiemodel met een wat compactere invulling van de voorzieningen en een milieuvriendelijk alternatief, zonder binnenmeer en zonder autoweg. Tevens is de ontwikkeling aangegeven als er geen voorzieningen op de vlakte komen. Er zitten echter nogal wat haken en ogen aan het rapport.

Een belangrijke tekortkoming van het MER is dat geen marges worden aangegeven van de berekende gevolgen van de voorzieningen voor het milieu. De meeste gevolgen zijn kwalitatief beschreven, hetgeen het aangeven van marges sterk bemoeilijkt. Echter, ook de kwantitatieve prognoses zijn niet met marges onderbouwd. Dit geldt bijvoorbeeld voor de eerdergenoemde recreatiedruk op het duingebied, die veel hoger kan uitvallen dan nu berekend.

Ook schort het aan de uitwerking van het milieuvriendelijke alternatief. Dit gaat uit van vrijwel alle geplande voorzieningen. Slechts het binnenmeer is niet meegenomen. Het kampeerterrein hoort er echter

ook niet in thuis.

Een ander mankement is dat de activiteiten op de strandvlakte niet zijn bekeken in combinatie met die aan de IJmuiderlag, waar de gemeente een boulevard bouwt. Beide plannen dienen in samenhang met elkaar te worden bekeken.

De Stichting Duinbehoud acht het MER op bovenstaande gronden volstrekt onvoldoende om een basis te vormen voor een bestemmingsplan, waarin natuur en landschap gedegen zijn afgewogen.

Het MER is duidelijk in grote haast gemaakt. In april moeten Gedeputeerde Staten goedkeuring geven aan het bestemmingsplan opdat de gemeente in aanmerking komt voor subsidie van het Rijk.

Zoals kon worden verwacht heeft de gemeente het MER goed bevonden. Vervolgens is het recreatieplan aangepast, met het resultaat zoals boven en in de figuur aangegeven. De aangebrachte veranderingen zijn slechts marginale verbeteringen in vergelijking met de aantasting van de strandvlakte en het duingebied.

De kans is echter klein dat de gemeente bij een volledig en optimaal uitgewerkt MER wel voor een milieuvriendelijker plan zou hebben gekozen. Ook een goed MER staat niet garant voor een zorgvuldig afgewogen beslissing.

Overheden

Hoe kijken andere overheden nu tegen de ontwikkelingen aan?

De rol van provincie en rijk is eerder stimulerend voor de recreatieve invulling

dan voor het natuur- en landschapsbehoud.

In het Streekplan Amsterdam-Noordzeekanaalgebied hebben Provinciale Staten zich reeds gebonden aan een recreatieve ontwikkeling met een jachthaven en dag- en verblijfsrecreatie, blijkbaar niet gehinderd door beleidsuitspraken over de zorg voor natuur en landschap en het ontzien van het duingebied. De Provinciale Planologische Commissie draagt de plannen eveneens een warm hart toe. Ook het Rijk ziet de plannen wel zitten, getuige het vooroverleg met de gemeente. Gezien de dubbele taak van Landbouw en Visserij (verantwoordelijk voor natuurbehoud en voor openluchtrecreatie) is men kennelijk al tevreden als naast de overweldigende recreatieve ontwikkeling een stukje natuur overblijft.

Verandering nodig

De sterke aantasting van de strandvlakte en het duingebied, de afwezige noodzaak voor de geplande voorzieningen, de bijzondere natuurpotenties van het terrein en de historische aftakeling van het duingebied in de regio maken een natuurlijke vorming van de strandvlakte dringend gewenst en ronduit noodzakelijk. De Stichting Duinbehoud heeft dan ook een dringend beroep op de gemeente gedaan het bestemmingsplan drastisch te wijzigen en de natuurlijke ontwikkeling op de strandvlakte mogelijk te maken. De strandvlakte zal dan voor veel mensen een weldadige bron kunnen zijn van natuurbeleving, ontspanning en rust.